

۲۰۲۳۸۰۵
۹۸/۲۳

بررسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طرح‌های صنعتی

www.ketab.ir

تألیف

دکتر محمد رحمانی

عضو هیأت علمی دانشگاه بوعلی سینا

شماره مسلسل ۹۸۷۱

شماره انتشار ۴۰۳۸

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	: رحمانی، محمد، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طرح‌های صنعتی/ تألیف محمد رحمانی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ع، ۲۷۰ ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۴۰۳۸.
شابک	: 978-964-03-7332-3
زنجیت فهرست‌نویسی	: فیبا
داشت	: کتابنامه
یادداشت	: نمایه
موضوع	: مدیریت طرح‌ها- ارزشیابی
موضوع	: مدیریت طرح‌ها- امور مالی
موضوع	: مدیریت طرح‌ها- برآورد هزینه
موضوع	: مدیریت طرح‌ها- برنامه‌ریزی
شناسه افزو	: دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
رده‌بندی کنگره	: HD۶۹۱/م۴۳ ۱۳۹۱
رده‌بندی دیویی	: ۶۰۴/۴۰۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۲۱۰۵۰

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفین و مترجمین است. تکریر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بارگذاری در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

عنوان: بررسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طرح‌های صنعتی

تألیف: دکتر محمد رحمانی

ویرایش ادبی: داود رضائی

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

بها: ۴۰۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

بخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

پیشگفتار

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	ش
مقدمه مؤلف.....	ض
بخش اول - ساختار صنایع و ساختمان طرح کسب و کار.....	۱
هدف کلی.....	۱
فصل اول - صنایع کوچک و متوسط و نقش آن در کشورهای در حال توسعه.....	۳
مقدمه.....	۳
تعاریف.....	۳
شاخص تعیین اسامی در ایران و برخی کشورهای دیگر.....	۴
ویژگی های اسامی ها.....	۵
وضعیت اسامی ها در ایران و دیگر کشورها.....	۶
نظریه های موجود درباره علل اقبال به بنگاه های کوچک و متوسط.....	۷
نظریه اقتصادهای حاشیه ای پن روز.....	۷
نظریه آکس و آدرش.....	۸
نظریه الگوی توسعه خوشه ای.....	۸
نقش سرمایه انسانی در کارآفرینی و توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط.....	۹
نقش کسب و کارهای کوچک و متوسط در صنعت.....	۹
نقش صنایع کوچک در توسعه جوامع محلی.....	۱۰
اهمیت کسب و کارهای کوچک و متوسط در صنعت کشورها.....	۱۲
برخی از موانع و چالش های اصلی توسعه صنایع کوچک در ایران.....	۱۳
راهبردهای توسعه و بهبود وضعیت صنایع کوچک و متوسط در ایران.....	۱۴
جمع بندی.....	۱۷
فصل دوم - مراحل و شیوه تهیه و تدوین یک طرح کسب و کار.....	۱۹
مقدمه.....	۱۹
تعریف طرح.....	۱۹

۱۹	طرح کسب و کار نشان‌دهنده چیست؟
۱۹	هدف و فلسفه وجود طرح
۲۰	اجزای یک طرح کسب‌وکار
۲۳	اهمیت طرح کسب‌وکار
۲۳	دلایل نوشتن طرح کسب‌وکار
۲۵	طرح توجیهی و رابطه آن با طرح کسب‌وکار
۲۵	مفهوم امکان‌سنجی
۲۶	ارزیابی گزینه‌ها
۲۶	تصمیم‌برواری
۲۸	دلایلی برای انجام مطالعه امکان‌سنجی
۲۸	پیش‌مطالعه امکان‌سنجی
۲۸	تخمین بازار
۲۹	طرح توجیهی
۲۹	محتوای طرح توجیهی (امکان‌سنجی)
۳۰	نتایج مطالعات امکان‌سنجی
۳۰	گونه‌شناسی مطالعه‌های امکان‌سنجی
۳۱	طرح توجیهی فنی - اقتصادی (طرح امکان‌سنجی)
۳۱	مطالعات امکان‌سنجی مقدماتی
۳۲	طرح توجیهی، اساس تدوین برنامه کسب‌وکار
۳۳	ارزیابی مرسوم طرح‌های صنعتی
۳۴	مطالعات بازار و تقاضا
۳۴	مطالعات و ارزیابی فنی
۳۴	تحلیل‌های مالی و اقتصادی
۳۷	قالب‌های ارائه طرح کسب‌وکار
۳۸	جمع‌بندی
۳۹	بخش دوم - جنبه‌های کلان طرح کسب‌وکار
۳۹	هدف کلی
۴۱	فصل سوم - مطالعه شرایط اجتماعی و فرهنگی طرح کسب‌وکار
۴۱	مقدمه

تعریف تأثیر اجتماعی و حوزه‌های آن.....	۴۲
قلمرو ارزیابی تأثیرات اجتماعی.....	۴۳
ساختارهای فرهنگی - اجتماعی مؤثر در ایجاد کسب‌وکار.....	۴۴
اهمیت و ضرورت توجه به ارزیابی‌های فرهنگی - اجتماعی طرح‌های صنعتی.....	۴۶
گام‌های اجرایی برای انجام ارزیابی فرهنگی - اجتماعی در طرح‌های صنعتی.....	۴۶
ارزیابی تأثیرات اجتماعی چیست؟.....	۴۷
ده حوزه تأثیرگذار عوامل اجتماعی، فرهنگی بر کسب‌وکار.....	۴۸
جمع‌بندی.....	۵۰
فصل چهارم - بررسی مسائل زیست‌محیطی مربوط به طرح.....	۵۱
مقدمه.....	۵۱
تعریف ارزیابی اثرات زیست‌محیطی.....	۵۱
تاریخچه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی در سطح جهان.....	۵۲
تاریخچه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی در ایران.....	۵۲
وظایف و اهداف ارزیابی اثرات زیست‌محیطی.....	۵۳
فواید ارزیابی اثرات زیست‌محیطی.....	۵۳
اهمیت ارزیابی زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ توسعه‌ای.....	۵۴
جایگاه ارزیابی زیست‌محیطی در برنامه چهارم توسعه کشور.....	۵۵
جایگاه ارزیابی زیست‌محیطی در برنامه پنجم توسعه کشور.....	۵۵
سیاست‌های کلی محیط زیست در برنامه ششم توسعه.....	۵۷
جمع‌بندی.....	۵۸
بخش سوم - جنبه‌های فنی و محاسباتی طرح.....	۵۹
هدف کلی.....	۵۹
فصل پنجم - مشخص کردن محصول و روش ساخت.....	۶۱
مقدمه.....	۶۱
توسعه محصول.....	۶۱
طراحی محصول.....	۶۳
طراحی محصول و توسعه محصول.....	۶۳
تولید و توسعه محصول.....	۶۳

۶۳	تحقیق و توسعه محصول
۶۳	مرحله آغازین فرایند توسعه محصول
۶۴	فرایند توسعه محصول
۶۴	تولید نمونه و توسعه محصول
۶۵	طراحی محصول و طراحی مهندسی در توسعه محصول
۶۵	مفاهیم موجود در تعریف فرایند توسعه محصول
۶۵	دلایل نیاز به تعریف دقیق فرایند توسعه محصول
۶۶	تکامل فرایند توسعه محصول
۶۷	فرایند عمومی توسعه محصول
۶۷	برنامه‌ریزی محصول
۷۰	شناسایی نیاز مشتری؛ لایحه شناسایی محصول
۷۱	عوامل مورد ملاحظه در مشخص کردن محصول و طراحی آن
۷۲	جمع‌بندی
۷۳	فصل ششم - برآورد کارکنان مورد نیاز هزینه‌های طرح
۷۳	مقدمه
۷۳	برنامه‌ریزی نیروی انسانی
۷۶	کاهش نیروی انسانی مازاد
۷۷	روش‌های برآورد عرضه نیروی انسانی
۷۷	برآورد عرضه نیرو از منابع داخلی
۷۸	برآورد عرضه نیرو از منابع خارجی
۷۸	مزایای هر یک از منابع تأمین نیرو
۷۸	روش‌های برآورد تقاضای نیروی انسانی
۷۹	روش‌های پیش‌بینی تقاضا برای منابع انسانی
۸۰	برآورد نیروی انسانی براساس نگرش سیستمی
۸۱	برآورد هزینه‌های طرح
۸۵	مفروضات در هزینه‌یابی طرح
۸۶	روش‌های تعیین قیمت
۸۸	نقطه سربه‌سر برای سامانه‌های عملیاتی چند محصولی
۸۸	روش حاشیه فروش

۸۹.....	روش نسبت حاشیه فروش.....
۸۹.....	برآورد هزینه طرح در دوران بهره‌برداری.....
۹۰.....	جمع‌بندی.....
۹۳.....	فصل هفتم - منابع مالی و عملکرد مالی و ارزیابی طرح.....
۹۳.....	مقدمه.....
۹۳.....	اهداف واحدهای انتفاعی.....
۹۴.....	حداکثر کردن سود.....
۹۴.....	حداکثر کردن روت.....
۹۴.....	نقش مدیران مالی در واحدهای انتفاعی.....
۹۶.....	مفهوم عملکرد شرکت - سنجش اندازه‌گیری آن.....
۹۷.....	مبانی محاسبات طرح‌های وجوه.....
۹۷.....	نکات اساسی در محاسبات مالی ارزیابی طرح‌ها.....
۹۸.....	الزامات تصمیم‌گیری در زمینه تأمین مالی طرح.....
۱۰۰.....	مطالعات توجیهی فنی و اقتصادی طرح.....
۱۰۱.....	اجزای مطالعات امکان‌سنجی.....
۱۰۲.....	جدول‌های تنزیل.....
۱۰۲.....	توجیه اقتصادی و اجتماعی طرح.....
۱۰۴.....	تأمین مالی در بنگاه‌های کوچک و متوسط.....
۱۰۶.....	منابع داخلی تأمین مالی.....
۱۱۱.....	مدل‌های ارزیابی عملکرد مالی طرح.....
۱۱۱.....	مدل‌های حسابداری ارزیابی عملکرد.....
۱۱۲.....	مدل‌های اقتصادی ارزیابی عملکرد.....
۱۱۳.....	جمع‌بندی.....
۱۱۵.....	فصل هشتم - تهیه جدول زمان‌بندی اجرای طرح و دستورالعمل به اجرا درآوردن آن.....
۱۱۵.....	مقدمه.....
۱۱۵.....	سیستم برنامه‌ریزی و کنترل پروژه.....
۱۱۶.....	مراحل برنامه‌ریزی و کنترل طرح.....
۱۱۸.....	مرحله نظارت و اجرا.....
۱۱۸.....	تجزیه و تحلیل، ارزشیابی و ذخیره‌سازی اطلاعات پروژه.....

۱۱۹.....	مراحل اجرایی فعالیت‌های مربوط به برنامه‌ریزی و کنترل پروژه
۱۲۱.....	جدول زمان‌بندی طرح
۱۲۳.....	جمع‌بندی
۱۲۵.....	فصل نهم - بررسی سرمایه‌گذاری طرح با استفاده از روش‌ها و تکنیک‌های مدیریت مالی
۱۲۵.....	مقدمه
۱۲۵.....	اقتصاد مهندسی؛ ابزاری برای تصمیم‌گیری
۱۲۶.....	تصمیم‌گیری در محیط‌های مختلف
۱۲۷.....	بهره و نرخ بهره
۱۲۷.....	ارزش زمانی پول
۱۲۹.....	فرآیند مالی (جریا نقدی)
۱۳۰.....	اصل تعادل اقتصادی
۱۳۰.....	روش‌های نوین ارزیابی طرح‌ها؛ توجه به
۱۳۱.....	تحلیل مالی
۱۳۲.....	مفاهیم ارزیابی سرمایه‌گذاری و جنبه‌های ادبی تحلیل مالی
۱۳۲.....	علاقه گروه‌های دخیل در پروژه‌ها
۱۳۳.....	معیارهای اصلی برای تصمیم‌های سرمایه‌گذاری
۱۳۴.....	قیمت‌گذاری ورودی‌ها و خروجی‌های پروژه
۱۳۴.....	برنامه‌ریزی زمانی و طول عمر پروژه
۱۳۵.....	برآورد هزینه‌های پروژه
۱۳۷.....	صورت‌های مالی اساسی
۱۳۷.....	روش‌های ارزیابی سرمایه‌گذاری
۱۳۷.....	مفهوم گردش وجوه نقد
۱۳۸.....	روش خالص ارزش فعلی
۱۳۸.....	نرخ بازده داخلی
۱۳۹.....	مسئله طبقه‌بندی پروژه‌ها
۱۳۹.....	بازده تنزیل شده حقوق صاحبان سهام
۱۳۹.....	دوره بازگشت سرمایه
۱۳۹.....	نرخ بازده حسابداری
۱۴۰.....	تأمین مالی پروژه

۱۴۰		نرخ هزینه سرمایه
۱۴۱		مؤسسات تأمین مالی
۱۴۱		نسبت‌ها
۱۴۱		نسبت‌های مالی
۱۴۲		نسبت‌های کارایی
۱۴۲		ارزیابی (تحلیل) مالی تحت شرایط عدم اطمینان
۱۴۳		تحلیل حساسیت
۱۴۳		تحلیل سربه‌سر
۱۴۴		تحلیل احتمالات
۱۴۴		ارزیابی ریسک تورم
۱۴۴		ارزیابی اقتصادی و تحلیل مالی
۱۴۴		بررسی ضوابط تعیین سودآوری مالی طرح‌ها
۱۴۵		ضوابط ارزیابی سودآوری طرح‌ها
۱۴۸		تحلیل نااطمینانی طرح‌ها
۱۴۸		تحلیل حساسیت
۱۴۹		تحلیل احتمالات
۱۴۹		شیوه‌های کاهش ریسک
۱۴۹		مسائل تأمین مالی و اجرایی طرح‌ها
۱۵۱		تأمین مالی اسلامی
۱۵۲		تکنیک‌های تأمین مالی اسلامی
۱۵۲		اصول تأمین مالی اسلامی
۱۵۳		نوآوری‌ها در تأمین مالی اسلامی
۱۵۳		کاربردهای تأمین مالی پروژه‌محور
۱۶۰		جمع‌بندی
۱۶۱		بخش چهارم- مقررات جاری کشور درباره تهیه، تنظیم و تصویب طرح
۱۶۱		هدف کلی
۱۶۳		فصل دهم- مقررات جاری کشور درباره تهیه، تنظیم و تصویب طرح
۱۶۸		آیین‌نامه اجرایی ثبت طرح‌های صنعتی
۱۷۳		بررسی اظهارنامه و ثبت طرح صنعتی

۱۷۶	تمدید ثبت طرح صنعتی.....
۱۷۸	تغییرات، انتقالات و اعراض در مورد طرح صنعتی ثبت‌شده.....
۱۸۰	اعتراض به رد و تقاضای ثبت و اقامه دعوی ابطال گواهینامه طرح صنعتی.....
۱۸۳	آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات.....
۱۹۶	دستورالعمل اجرایی حمایت از صادرات غیرنفتی کشور سال ۱۳۸۹.....
۲۰۳	«ماشین‌آلات، ابزارآلات و مواد اولیه‌ای که ورود آنها توسط کارگران و ایرانیان شاغل در خارج از کشور غیرمجاز است».....
۲۰۷	پیوست ۱.....
۲۰۷	پیوست اول - الگوی طرح کسب‌وکار.....
۲۱۹	پیوست دوم - یک نمونه: آثار و پیامدهای اجتماعی و فرهنگی سد کارون ۳.....
۲۲۴	پیوست سوم - فهرست پروژه‌های مشمول ارزیابی اثرات زیست‌محیطی در ایران.....
۲۲۶	پیوست چهارم - کامفار؛ برنامه‌افزای بررسی طرح.....
۲۶۱	منابع.....
۲۶۹	نمایه.....

پیشگفتار

گسترده‌ی عرصه رقابت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در صحنه بازار ملی و بین‌المللی، توسعه و پیشرفت شرکت‌های تجاری و سیستم‌های صنعتی، تفکیک اصل مالکیت از مدیریت در صنایع جدید، تورم و محدودیت منابع مالی در سال‌های اخیر از جمله عواملی هستند که لزوم توجه بیشتر به بررسی بایسته و شایسته طرح‌های صنعتی را می‌رسانند.

بررسی اصول و علمی طرح‌های صنعتی شامل مجموعه‌ای از مطالعات امکان‌سنجی جامع (شامل مطالعه بازار، بررسی‌های فنی، مالی و اقتصادی) است که البته با در نظر گرفتن ویژگی‌ها و شرایط خاص هر طرح، درجه و اهمیت هر یک از موارد مذکور، متفاوت می‌شود.

در کتاب پیش رو به نوعی تلاش شده است مراحل اصولی و علمی بررسی طرح‌های صنعتی با توجه به مقتضیات و قوانین و مقررات جاری کشور از ابعاد فنی، مالی، اقتصادی و اجرایی طرح‌ها محور بحث قرار گیرد. این کتاب از جنبه‌هایی با سایر کتاب‌های مشابه آن متفاوت است. در برخی از این کتاب‌ها به بررسی اقتصاد- مالی طرح (اقتصاد مهندسی) توجه شده و جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی یک طرح صنعتی نادیده گرفته شده است. حال آنکه در کتاب حاضر سعی شده است به همه مراحل بررسی یک طرح صنعتی توجه شود. اهمیت و شدت هر یک از این مراحل با توجه به شرایط و ویژگی‌های هر طرح به عهده خوانندگان گرامی و کارشناسان محترم ارزیابی طرح باشد.

کتاب براساس آخرین برنامه درسی (سرفصل) وزارت علوم، تحقیقات و فناوری کشور مصوب سال ۹۳ برای دانشجویان رشته مدیریت صنعتی به رشته تحریر درآمده و می‌تواند یک منبع درسی برای دانشجویان رشته‌های مدیریت صنعتی، مهندسی صنایع، مدیریت بازاریابی، اقتصاد و نیز کارشناسان بررسی طرح‌های صنعتی و سرمایه‌گذاری باشد.

از آنجا که هیچ تلاشی بدون عیب و نقص نیست، مؤلف از نظرات اصلاحی و پیشنهادی سازنده همه اساتید، اندیشمندان، محققان، دانشجویان و کارشناسان ارجمند استقبال می‌کند و به دیده منت پذیرا است. در پایان، ضمن تشکر از تمام عزیزانی که مؤلف را در تهیه این مجموعه یاری دادند برای همگی آنان توفیق خدمت به جامعه علمی کشور را آرزو دارد. امید است این مجموعه بتواند به دانشجویان ارجمند رشته‌های مرتبط و نیز کارشناسان محترم دست‌اندرکار، در کسب فنون بررسی علمی طرح‌ها یاری رساند و این خدمت ناچیز مقبول رهروان عرصه بی‌انتهای علم بیفتد.